Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Työllisyys ja toimivat markkinat osasto
Kotouttaminen ja maahanmuutto ryhmä

Eduskunta
Hallintovaliokunta

HE 18/2019 vp

Asiantuntijalausunto

07.11.2019

HE 18/2019 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Sisäministeriössä on valmisteltu hallituksen esitys eduskunnalle laiksi henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. Esitys liittyy Suomen tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistukseen. Laki henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa täydentää tietosuoja-asetusta ja tietosuojalaki siltä osin, kun se kansallisen liikkumavaran puitteissa on sallittua ja maahanmuuttohallinnon tarpeet huomioiden välttämätöntä henkilötietojen suoja toteuttamiseksi. Ehdotettavaan lakiin sisällytettäisiin työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalle kuuluvassa laissa kotoutumisen edistämisestä (1386/2010), jäljempänä *kotoutumislaki*, olevat rekisterisäännökset. Lakiesityksen tavoitteena on, että jatkossa henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa säädettäisiin kootusti yhdessä, nykyaikaisen henkilötietolain vaatimukset täyttävässä laissa. Laki korvaisi ulkomaalaisrekisterilain sekä rekisterisäännökset vastaanottolaissa, säilölaissa ja kotoutumislaissa.

Työ-ja elinkeinoministeriö (TEM) kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa asiassa ja kannattaa lakiesityksen tavoitteita. TEM toteaa lausunnossaan seuraavaa.

Voimassa olevassa kotoutumislaissa on säädetty erillisestä kuntaanosoitusrekisteristä, jota ELY-keskukset pitävät. Kunkin ELY-keskuksen eri tavoin ylläpitämiin kuntaanosoitusrekistereihin on talletettu muun muassa kuntaan ohjatun henkilön asia- tai asiakasnumerot, nimet, sukupuoli, syntymäaika, -paikka ja -maa, henkilötunnus, ulkomainen henkilönumero tai muu maahanmuuttajan yksilöimiseksi annettu tunnus, kansalaisuustiedot, tiedot siviilisäädystä ja perhesuhteista, äidinkieli ja kielitaito sekä koulutusta, ammattitaitoa ja työkokemusta koskevat tiedot. Tietojen saamiseksi ei ole olemassa eri ELY-keskusten tiedot kokoavaa sähköisesti päivittyvää valtakunnallista rekisteriä, joka vastaisi nykypäivän ajantasaisiin tietotarpeisiin.

Suurin osa kuntaan ohjaamisen kannalta merkittävistä tiedoista talletetaan jo nykyisin UMA-järjestelmään. On perusteltua, että kotoutumislain 8 luku kumottaisiin tarpeettomana, koska luvussa säädetyistä asioista säädettäisiin jatkossa nyt kyseessä olevassa lakiesityksessä, johon sisällytettäisiin henkilötietojen käsittelyä kuntaan osoittamista koskevassa tarkoituksessa koskeva sääntely.

Hallitusohjelman linjausten mukaisesti Suomi tarvitsee aktiivista työperäistä maahanmuuttoa. Hallituksen tavoitteena on lisätä osaajien työperäistä maahanmuuttoa. Tarkoituksena on tehostaa ja nopeuttaa työperusteisen oleskeluluvan käsittelyaikoja vahvistamalla edustustoverkkoa sekä purkamalla prosesseihin liittyviä pullonkauloja selvitysten pohjalta. Työperusteisten oleskelulupien nopea ja sujuva käsittely tulee varmistaa tavoitteena keskimäärin kuukauden käsittelyaika.

Työ- ja elinkeinoministeriö tukee esityksen tavoitteita, jotka liittyvät automatisoituihin oleskelulupapäätöksiin. Automatisaation kehittäminen on keskeistä päätöksentekoprosessien tehostamiseksi erityisesti edellä mainitun työperusteisten oleskelupien käsittelyaikojen nopeuttamisen osalta. Työlupaprosessin kestoa selvitettäessä on havaittu, että lainsäädännöllisten muutosten ohella etenkin sähköisen prosessin ja automatisaation kehittäminen lupaprosessin eri vaiheissa tehostaisivat merkittävästi prosessin nopeuttamista ja mahdollistaisi hallitusohjelman tavoitteen keskimäärin kuukauden käsittelyaikaan. Tavoiteaikaan pääseminen ilman automatisaation tuottamaa hyötypotentiaalia muodostuu erittäin haastavaksi. Kuten esityksessä myös todetaan, niin automatisoitujen yksittäispäätösten tekeminen mahdollistaisi viranomaistoiminnan keskittymisen erityisesti niihin tehtäviin, joissa viranomaistoimijoiden rooli on merkityksellinen. Automatisointi tulee kuitenkin toteuttaa siten, että se ei heikennä hyvän hallinnon menettelysäännöksiä tai oikeussuojan käsittelylle asettamia edellytyksiä.

Vanhempi hallitussihteeri Juha-Pekka Suomi